

művének színvonalát mutatja, hogy benne 89 – nagyjából saját kezűleg szerkesztett – ábrát és 71 táblázatot találunk, ami nagyban segíti a használt fogalmak és adatok megértését és térbeli elhelyezését.

Úgy véljük, hogy ez az új környezetvédelmi szemlélettel készült, ritka fogalmi- és adatgazdagságot tartalmazó szakkönyv nagyban hozzájárul korunk egyre súlyosbodó természetvédelmi problémáinak megismeréséhez és a megoldására való törekvésekhez. Az érdemdús Szerző – FODOR István – könyvéért fogadja őszinte elismerésünket és nagyrabecsülésünket.

SOMOGYI SÁNDOR.

Csatári Bálint (főszerk.): Alföldi Tanulmányok 2000/2001. EU és az Alföld. – Nagyalföld Alapítvány, Békéscsaba, 2001. 216 old.

Tematikus, az Alföld és az Európai Unió jelenlegi és jövőbeni viszonyának jellemzőire összpontosító tartalmú kiadványként jelentette meg a Nagyalföld Alapítvány az immár negyedszázados múltra visszatekintő tanulmánykötet-sorozat legfrissebb darabját.

A könyv borítóján a 2000-es és 2001-es évszámok egymás melletti szerepeltetése arra enged következtetni, hogy a tudományos igényű regionális kiadványok megjelenetése előtt még az ezredfordulót követően is számos akadály tornyosul. Mindenesetre örülünk neki, hogy az Alföldi Tanulmányok újabb kötetét kézbevehetjük, és ne találgassuk, hogy vajon finanszírozási gondokra vagy csak a tanulmányok szerzőinek késedelmes kézirat leadására vezethető vissza a 18-as sorozatszámot viselő kötet összevont formában való megjelenetése.

Az izgalmasnak ígérkező tematikájú cikkek sorát GLATZ Ferencnek, az MTA 2002-ben leköszönő elnökének tanulmánya nyitja meg, aki tézisszerűen vázolja azokat a folyamatokat és feltételeket, amelyek meghatározó módon fejtik ki hatásukat az egész ország – s benne az Alföld – jövőjének alakulására. E tézisek közül is kiemeli a Szerző a társadalmi modernizáció kényszerét, továbbá a kelet-közép-európaiságból fakadó regionális sajátosságok figyelembevételének szükségességét.

Irországot és Portugáliát állítja élénk példaként a következő tanulmány szerzője, KENGYEL Ákos, aki az EU regionális politikájának a különféle „alapokon” (strukturális, kohéziós, szociális stb.) keresztül való érvényesíthetőségét értékeli. Bár a cikk első része főként leíró jellegű (így az olvasót nem hozza lázba az egyes rendeletek tartalmának részletes felsorolása), a tanulmány második részében már sok hasznos információhoz jutunk arra vonatkozóan, mi is várhat ránk, ha az írekhez, ill. a portugálokhoz hasonlóan mi is friss EU tagok leszünk.

ILLÉS Iván a kötet harmadik tanulmányában az Alföld helyzetének és fejlődésének transznacionális tényezőit vizsgálja, kitérve arra a kulcskérdésre, hogy várhatóan milyen mértékben fog részélni az Alföld a különféle támogatási alapokból.

A kötet főszerkesztője szerzőként is szerepel egy tanulmánnyal. CSATÁRI Bálint az Alföld helyzetét Európa fejlett térségeinek „vidékiségével” hasonlítja össze, kiemelve legnagyobb tájegységünk vidékiességének legfontosabb paramétereit. Közülük is a fejlődési folyamatok felgyorsításában az agrárgazdasági, az infrastrukturális és a társadalmi adaptációs készséget növelő elemeknek tulajdonít a legnagyobb szerepet a Szerző.

Divatos fogalommal, a regionális versenyképességgel kapcsolatos tartalmú tanulmányt készített a kötet számára LENGYEL Imre. Megállapításai közül kiemelendő, hogy az Alföld több szempontból is hátrányos helyzetben van az ország más térségeihez képest, legyen szó foglalkoztatási rátáról, munkatermelékenységéről, vagy éppen az egyes lakosok átlagos vásárlóerejéről. Ráadásul az ezredfordulóig eltelt évtizedben ez a versenyképesség még romlott is az Alföld esetében, ahol akkumulálódnak a felzárkózást gátló gazdasági, infrastrukturális, szervezeti és egyéb társadalmi tényezők.

Hasonló következtetésre jut NAGY Gábor is az információs társadalom felépülésének alföldi esélyeit latolgatva, noha az Alföld regionális centrumai és megyeszékhelyei jó eséllyel pályáznak e téren az élenjárók csapatába való bekerülésre.

VELKEY Gábor súlyos kritikai megállapításokat tartalmazó tanulmánya a politikának a területfejlesztési gyakorlatban játszott erősödő szerepével, a hatalmi célok előtérbe kerülésével foglalkozik. A szerző időben „vezeti le” a 1998-tól e téren lejátszódott folyamatok terület- és településfejlesztési hatásait és az ezredforduló időszakára kialakult, számos vonatkozásban diktatórikus intézkedésekhez vezető gyakorlatát.

A kötet nyolcadik tanulmányában SZARVÁK Tibor az Alföld két régiójában elvégzett társadalmi kiemelkedés (prominencia) vizsgálatok eredményeiről számol be. A kérdőíves felmérés formájában végrehajtott kutatás számos értékes információt nyújtott az Alföldön érzékelhető regionális erőtekről, az adott régiókhoz való kötődés mértékéről és a régiók sorsát alakító kucstényezőkről.

Utolsóként egy szerzőhármas (KERÉNYI Attila, FAZEKAS István, SZABÓ György) szintén kérdőíves felmérésen alapuló közös tanulmányát olvashatjuk, amelynek eredményei a Tiszához közel elhelyezkedő 19 városban és 122 községben elvégzett vizsgálatokból adódtak és a környezetvédelem társadalmi megítélésére vonatkoznak. A felmérésből kiderül, hogy a megkérdezetteket az alföldi folyó mentén legjobban a folyók – közülük is természetesen elsősorban a Tisza – és a tavak elszennyeződése aggasztja, de komoly gondnak tartják a lakókörnyezet szennyeződését is. A kritikus megnyilvánulások gyakorisága e téren szoros összefüggést mutat az iskolai végzettséggel. A tanulmány szerzői nagy jelentőséget tulajdonítanak a környezeti problémák megoldásában a települési önkormányzatoknak és a települések együttműködésének.

A kötet ezt követően a Nagyalföld Alapítvány 1999. évi beszámoló jelentését és az 1997-ben „Pro Regione – Alföldért” díj kitüntetését, NYÍRI László agrárszakembert bemutató oldalakkal egészül ki. Végül az Alföldről 1997-ben és 1998-ban megjelent válogatott bibliográfiát tanulmányozhat a nagytájról szóló szakirodalomban elmerülni kívánó olvasó.

A táblázatokban és ábrákban az előző kötetekhez képest kissé szegényebb, ám tartalmában gazdag, és idegen nyelvű összefoglalókkal ellátott, színvonalas tanulmánykötet bizonyára felkelti nem csak a geográfusok, hanem minden Alföld-kutató érdeklődését, ezért a könyv a szélesebb olvasóközönségnek is bátran ajánlható.

TINER TIBOR